
Warszawa, dnia 16 lutego 2014 r.

**ZAŁOŻENIA DO PROJEKTU ZMIANY USTAWY
O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ**

1. Asystent rodziny oraz plan pracy z rodziną.

Koniecznym wydaje się wprowadzenie rozwiązań, które zapewnią realną współpracę rodzin biologicznych z asystentem rodziny i pozwolą na podjęcie efektywnych działań mających na celu pomoc rodzinom w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych. Oznacza to, że rodziny powinny aktywnie uczestniczyć w opracowywaniu planu pracy z rodziną, co – jak pokazuje praktyka – nie zawsze ma miejsce. Rodziny biologiczne bardzo często nie mają wpływu na kształt dotyczącego ich planu. Asystenci układając plan pracy, w niewielkim stopniu uwzględniają indywidualne potrzeby poszczególnych rodzin, co oznacza, że świadczona przez nich pomoc okazuje się pomocą iluzoryczną. Postulujemy zatem wprowadzenie regulacji, która uzależni realizację planu od uprzedniej akceptacji rodziny, której plan dotyczy.

Rozważenia wymaga również zmniejszenie liczby rodzin, którym udzielane jest wsparcie przez jednego asystenta rodziny. W aktualnie obowiązującym stanie prawnym, pomoc świadczona przez asystenta okazuje się niejednokrotnie niewystarczająca. Przyczyn takiego stanu rzeczy upatrywać należy w zbyt dużej liczbie rodzin, którymi opiekuje się asystent, co wpływa na zbyt duże obciążenie pracą. Mając na uwadze cel powołania oraz zadania powierzone asystentowi rodziny, a przede wszystkim fakt, że efektywna praca z rodziną przeżywającą problemy może zapobiec umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej, zmniejszenie liczby rodzin do 15 wydaje się nieodzowne. Pozwoli to na skuteczniejsze wykonywanie przez asystentów ustawowych obowiązków, a w konsekwencji zagwarantuje realną pomoc rodzinom wymagającym wsparcia.

2. Dochodzenie i egzekucja świadczeń alimentacyjnych.

W aktualnie obowiązującym stanie prawnym, kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (w dalszej części: PCPR), po zasięgnięciu opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, może wytoczyć (a po ustawowo określonym okresie wytacza) powództwo o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych na rzecz dziecka przebywającego w pieczy zastępczej. Praktyka Stowarzyszenia

pokazuje, że często kierownicy PCPR nie wszczynają postępowań egzekucyjnych twierdząc, że mają umocowanie ustawowe wyłącznie do wytaczania powództw o zasądzenie alimentów. W konsekwencji dochodzi do sytuacji, w których tytuł wykonawczy wystawiany jest na kierownika PCPR jako stronę powodową, a rodzina zastępcza nie może egzekwować zasądzonych świadczeń, gdyż - jak podnoszą komornicy – nie jest wierzycielem. Koniecznym wydaje się zatem wprowadzenie ustawowej kompetencji dla kierowników PCPR do egzekwowania świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci. Pozwoli to na uniknięcie zbędnych nieporozumień między zainteresowanymi opieką nad dziećmi stronami i doprowadzi do szybszego zabezpieczenia potrzeb materialnych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Proponowane rozwiązanie wpłynie ponadto na ujednoczenie praktyki stosowania prawa.

3. Umowa o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej oraz umowa o prowadzenie rodzinnego domu dziecka.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zobowiązuje starostów do zawierania z rodzinami zastępczymi niezawodowymi umów o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej, jeżeli rodziny te spełniają ustawowo określone warunki i złożą stosowny wniosek. Z drugiej jednak strony ustawodawca przyjął, że umowy takie zawiera się w ramach limitu rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, określonego w 3-letnim powiatowym programie dotyczącym rozwoju pieczy zastępczej. Powoduje to, że z uwagi na niskie limity rodzin zastępczych zawodowych przewidziane w programach rozwoju pieczy, rodziny zastępcze niezawodowe nie mają *de facto* możliwości skorzystania z zagwarantowanego im prawa przekwalifikowania w rodzinę zawodową. Przepis dotyczący limitów jest bowiem najczęstszą przyczyną odmowy zawierania umów o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. W ocenie Stowarzyszenia, obowiązująca konstrukcja prawna stwarza pole do licznych nadużyć ze strony powiatów, które ustanawiają bardzo niskie limity rodzin zastępczych zawodowych, a niektóre wręcz zerowe. Mając na uwadze fakt, że najlepszym środowiskiem życia i wychowania dziecka jest rodzina, a umieszczenie w pieczy zastępczej powinno uwzględniać prawo dziecka do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, państwo powinno stwarzać warunki zachęcające do podjęcia się pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W ocenie Stowarzyszenia, wprowadzenie ustawowych przepisów umożliwiających przekwalifikowanie w rodzinę zawodową bez ograniczeń w postaci limitów rodzin

jest jedyną szansą skłaniającą do zaangażowania się w opiekę nad dziećmi, które z różnych przyczyn nie mogą czasowo przebywać w rodzinach biologicznych. Pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej pozwala na osiągnięcie stabilizacji zawodowej i finansowej, co bez wątpienia jest niezmiernie istotne dla osób, które zajmują się powierzonymi im opiece dziećmi i często nie mają możliwości podjęcia zatrudnienia. Uważamy, że konieczne jest podjęcie dyskusji na temat warunków, jakie stwarza się osobom, które realizują ciężące na państwie obowiązki dotyczące dzieci, w szczególności w kontekście zobowiązań przyjętych przez Polskę na mocy Konwencji o Prawach Dziecka.

Nie znajdujemy ponadto racjonalnego uzasadnienia dla aktualnie obowiązującej regulacji, umożliwiającej staroście zawarcie w trybie fakultatywnym umowy o prowadzenie rodzinnego domu dziecka wyłącznie z rodziną zastępczą zawodową. Stoimy na stanowisku, iż możliwość zawarcia umowy w tym trybie powinna zostać rozciągnięta również na rodziny niezawodowe, które spełniają warunki do prowadzenia rodzinnego domu dziecka. Pozwoli to na prowadzenie rodzinnych domów dziecka przez rodziny niezawodowe, które z różnych względów nie zostały przekwalifikowane na rodziny zawodowe.

4. Pomoc przy sprawowaniu opieki nad dziećmi.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przewiduje, że w szczególnie uzasadnionych przypadkach, na wniosek rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej niezawodowej, starosta może zatrudnić osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. W ocenie Stowarzyszenia aktualne brzmienie przepisu pozostawia zbyt dużą uznaniowość organizatorom pieczy zastępczej. W praktyce nie spotkaliśmy się z powiatem zatrudniającym osobę do pomocy przy sprawowaniu funkcji rodziny zastępczej. Zwracające się do nas rodziny podnosiły, że odmowę przyznania pomocy powiaty uzasadniały fakultatywnym charakterem regulacji, bądź autorytatywnym stwierdzeniem, że nie zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek.

Odrębną kwestią jest brak ustawowej regulacji odnoszącej się do formy prawnej, w jakiej zapada przyznanie lub odmowa przyznania omawianej pomocy. Ustawa wskazuje jedynie podstawę zatrudnienia osoby, która świadczyć ma pomoc w opiece nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Wydaje się, że skoro warunkiem zatrudnienia osoby do pomocy jest wniosek zainteresowanej

rodziny zastępczej, to wniosek taki wszczyna – w świetle regulacji kodeksu postępowania administracyjnego – postępowanie administracyjne, które powinno zakończyć się podjęciem rozstrzygnięcia w jednej z określonych kodeksowo form, tj. decyzji lub postanowienia. Brak wyraźnego wskazania przez ustawodawcę formy prawnej rozstrzygnięcia w przedmiocie przyznania lub odmowy przyznania pomocy osoby trzeciej powoduje, że w praktyce rodziny uzyskują ustną informację o braku możliwości zatrudnienia osoby do pomocy, co pozbawia je możliwości poddania rozstrzygnięcia jakiegokolwiek kontroli. W ocenie Stowarzyszenia, wprowadzenie regulacji stanowiącej wprost o konieczności podjęcia przez starostę decyzji administracyjnej, jest warunkiem niezbędnym dla realizacji konstytucyjnej zasady praworządności. Proponowane rozwiązanie zobliguje starostę do przeprowadzenia postępowania administracyjnego zgodnie ze standardami ustanowionymi przepisami kodeksu postępowania administracyjnego, a legalność rozstrzygnięcia poddana zostanie kontroli instancyjnej, co ma szczególne znaczenie w przypadku decyzji o charakterze uznaniowym.

5. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej.

Analogicznie jak w przypadku asystentów rodziny przedstawia się kwestia zbyt dużej ilości rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka objętych pomocą jednego koordynatora. Mając na uwadze cel powołania oraz zadania powierzone koordynatorom postulujemy, by koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie mógł mieć pod opieką łącznie więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka. Pozwoli to - w naszej ocenie - na efektywniejsze wykonywanie ustawowych obowiązków koordynatorów, a w konsekwencji zagwarantuje realną pomoc rodzinom zastępczym lub rodzinnym domom dziecka.

Zasadnym wydaje się ponadto wyraźne wskazanie przez ustawodawcę, iż koordynator rodzinnej pieczy zastępczej jest obowiązany działać z poszanowaniem prywatności rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka. Mimo, że, wydawać by się to mogło oczywiste, praktyka pokazuje, niestety, że tak nie jest. Docierają do nas niepokojące sygnały, że koordynatorzy naruszają życie prywatne rodzin zastępczych, wykonując *de facto* zadania powierzone kuratorom sądowym. Niejednokrotnie twierdzą, że przychodzą na kontrolę, pomimo, że ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie przyznaje im uprawnień kontrolnych. W związku z błędnym rozumieniem przez koordynatorów zakresu powierzonych im zadań, zasadnym wydaje się wprowadzenie zapisu, który w sposób jednoznaczny wskaże, iż przy wykonywaniu czynności

koordynatorzy są zobowiązani szanować prywatność rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka. Pozwoli to na uniknięcie wielu zbędnych nieporozumień pomiędzy koordynatorami a objętymi ich pomocą rodzinami zastępczymi i rodzinnymi domami dziecka, co z kolei wpłynie na pełniejszą realizację zadań powierzonych koordynatorom oraz na poziom współpracy i zaufania między stronami.

6. Dodatkowe świadczenia na rzecz dzieci umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

Szczegółowej analizie, a następnie racjonalnych zmian wymagają zapisy ustawy dotyczące przyznawania rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka dofinansowania do wypoczynku poza miejscem zamieszkania dziecka w wieku od 6 do 18 roku życia, a także świadczeń na pokrycie niezbędnych kosztów związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka oraz kosztów związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki. Świadczenia te mają charakter fakultatywny, co w praktyce oznacza, że przyznawane są jedynie niewielkiej liczbie uprawnionych podmiotów. Bardzo często uzyskanie świadczeń spotyka się z dużymi utrudnieniami ze strony powiatów, przed rodzinami zastępczymi i prowadzącymi rodzinne domy dziecka stawiane są wymogi nie wynikające z przepisów ustawy, co – w naszej ocenie – jest niedopuszczalne. Niejednokrotnie okazuje się, że nawet gdy świadczenie zostaje przyznane, jego wysokość w najmniejszym stopniu nie odpowiada potrzebom dzieci. Wszystko to powoduje, że ustawowe prawo do świadczeń jest *de facto* prawem iluzorycznym. Dlatego też uważamy, że aby wymienione świadczenia nabrały realnego znaczenia, niezwykle istotne jest nadanie im charakteru obligatoryjnego oraz określenie przez ustawodawcę ich minimalnej wysokości, co zagwarantuje jednocześnie realizację konstytucyjnej zasady równości wszystkich wobec prawa.

6. Wynagrodzenie dla pełniących funkcje rodzinnych form pieczy zastępczej.

Ustawa przewiduje, że ustalając wysokość wynagrodzenia dla rodzin zastępczych zawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka bierze się pod uwagę w szczególności kwalifikacje, szkolenia i oceny rodziny zastępczej zawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Stoimy na stanowisku, iż brzmienie przepisu jest zbyt ogólne i zasadnym byłoby wprowadzenie obowiązku ustalania przez organizatorów pieczy zastępczej skali wynagrodzeń, która

"progowo" regulowałyby wysokość przyznawanych świadczeń uwzględniając z góry przyjęte kryteria. Wprowadzenie proponowanego zapisu pozwoli na bardziej obiektywne ustalanie wynagrodzeń dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka. Regulacja będzie jednocześnie stanowiła motywację dla rodzin do intensywniejszego podnoszenia kwalifikacji zawodowych.

Postulujemy ponadto, by wysokość wynagrodzeń określonych w umowach o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej, umowy o świadczenie usług zawieranej z prowadzącymi rodzinny dom dziecka oraz umowy dotyczącej umieszczenia dziecka w rodzinie pomocowej była corocznie weryfikowana w oparciu o przyjętą siatkę wynagrodzeń. Proponowany przez nas zapis ma charakter gwarancyjny. Pozwoli na zabezpieczenie, by wynagrodzenia przyznawane rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinny dom dziecka były wynagrodzeniami godziwymi, odpowiadającymi nakładowi pracy i posiadanym kwalifikacjom.

7. Obowiązek informacyjny.

Niepokojącym problemem, z którym bardzo często spotyka się Stowarzyszenie Interwencji Prawnej jest brak wiedzy na temat uprawnień przysługujących rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka, w szczególności uprawnień dotyczących świadczeń, dodatków i dofinansowań do wypoczynku dzieci. Nikła świadomość prawna osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą może pociągnąć za sobą negatywne konsekwencje dla dzieci umieszczonych w pieczy, do czego państwo – jako podmiot szczególnie zobowiązany na płaszczyźnie ochrony praw i wolności dziecka – nie powinno dopuścić. Dlatego też, niezmiernie ważne wydaje się nam wprowadzenie ustawowego zobowiązania organizatorów pieczy zastępczej do informowania osób pełniących funkcje rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka o uprawnieniach zagwarantowanych im przepisami ustawy. Analogicznie jak w przypadku postępowania administracyjnego, organizator pieczy zastępczej powinien czuwać nad tym, by pełniący funkcje z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej nie ponieśli negatywnych konsekwencji wynikających z niezajomości prawa i w tym celu powinni udzielać im niezbędnych informacji i wskazówek.

8. Usunięcie sytuacji osobistej rodziny zastępczej, rodziny pomocowej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka z podstawy zmiany decyzji o przyznaniu świadczeń na dziecko.

Sytuacja osobista rodziny zastępczej, rodziny pomocowej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka, np. rozwód rodziców zastępczych, zmiana pracy rodzica zastępczego, nie ma wpływu na świadczenia finansowe na utrzymanie dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Z doświadczenia Stowarzyszenia wynika, że powiaty nadużywają tego przepisu, np. kierując zapytanie do pracodawcy opiekuna zastępczego o wyjaśnienia, czemu zmienił on formę umowy, na którą był zatrudniony. Jest to niezgodne z prawem, jak i założeniami ustawy. Zasadne jest więc usunięcie z brzmienia przepisu okoliczności związanych ze zmianą sytuacji osobistej tych osób, a pozostawienie jedynie sytuacji dziecka.

Jednakże w wypadku wynagrodzenia z umowy na prowadzenie rodziny zastępczej zawodowej lub rodzinnego domu dziecka, czy rodziny pomocowej, które zależy od ich sytuacji osobistej powinno być zabezpieczone obowiązkiem informacyjnym ze strony rodziny.

9. Wprowadzenie uprawnienia do otrzymywania świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej dla osób z postanowieniem o zabezpieczeniu z sądu rodzinnego bez względu na jego dokładną treść.

W związku z niejednorodną praktyką sądów oraz źle sformułowanymi wnioskami o umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej (w tym przez organy samorządowe – OPSy i PCPRy) na czas postępowania sądowego, trwającego często po wiele miesięcy, a nawet lat, należy zabezpieczyć rodziny, przyjmujące dzieci na podstawie takich postanowień. W chwili obecnej, jeśli w postanowieniu o zabezpieczeniu dziecka na czas postępowania nie znajdzie się określenie „rodzina zastępcza”, opiekunom nie należy się żadna pomoc finansowa, ani merytoryczna, w tym świadczenia na przyjęcie dziecka. A to właśnie w momencie przyjęcia dziecka na podstawie postanowienia sądu, bez względu na jego sformułowanie, rodzina potrzebuje największego wsparcia ze strony organizatora pieczy.

10. Zabezpieczenie świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej.

Aktualne brzmienie przepisu prowadzi do potrącania nienależnie pobranych świadczeń ze świadczeń, które przeznaczone są na pokrycie kosztów utrzymania dziecka. W sytuacji, gdy kwota otrzymywana przez opiekunów zastępczych nie starcza na wszystkie potrzeby dzieci, nie można jeszcze obciążać dziecka, na które przeznaczone są świadczenia, odpowiedzialnością za działania

dorostych. Nienależnie pobrane świadczenia powinny być pobierane z innych źródeł dochodu rodzica zastępczego, który swoim postępowaniem doprowadził do sytuacji, w której część świadczeń otrzymywanych z tytułu sprawowania opieki nad dzieckiem została uznana za nienależne.

11. Piecza nad małoletnim cudzoziemcem bez opieki.

Proponowana nowelizacja prawa w kompleksowy sposób dostosowuje polskie ustawodawstwo do standardów ustanowionych w międzynarodowych aktach prawnych (Konwencja o Prawach Dziecka oraz Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności), orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz spełnia wymagania stawiane państwom w notach, zaleceniach i rezolucjach organizacji międzynarodowych (m.in.: Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców, Komitetu Praw Dziecka, Międzynarodowego Komitetu Czerwone Krzyża, oraz organizacji Save the Children). Należy podkreślić, że proponowane zmiany pozostają w zgodzie z przepisami prawa Unii Europejskiej w zakresie procedury nadawania statusu uchodźcy oraz praw i obowiązków osób starających się o nadanie statusu uchodźcy, w tym grupie szczególnie narażonej na ryzyko naruszenia ich praw - małoletnim bez opieki.

Należy podkreślić, że stworzenie prawnej podstawy do umieszczenia małoletnich cudzoziemców bez opieki w placówce socjalizacyjnej, która zostanie przeznaczona dla małoletnich cudzoziemców bez opieki wpłynie pozytywnie na harmonijną integrację z polskim społeczeństwem oraz na przyspieszenie tego procesu. Poprzez zapewnienie dziecku kontaktu z polskimi dziećmi umieszczonymi w placówce oraz równoczesne niepozbawianie małoletniego kontaktu z małoletnimi cudzoziemcami bez opieki o tym samym pochodzeniu narodowościowym bądź etnicznym, zapobiegnie się powstaniu problemów tożsamościowych dziecka oraz ułatwi się mu poznanie nowych tradycji i obyczajów, nie wpływając równocześnie na zatracenie kontaktów z kulturą kraju pochodzenia. Co więcej, do zadań placówki należeć będzie zapewnienie małoletniemu cudzoziemcowi bez opieki pomocy specjalistów, takich jak psycholog oraz mediator kulturowy, co również wspomogę właściwy rozwój psychofizyczny małoletniego.

Możliwość umieszczenia małoletnich cudzoziemców bez opieki w rodzinach zastępczych zawodowych specjalistycznych pozytywnie wpłynie na zapewnienie tym małoletnim poczucia bezpieczeństwa oraz zapobieganie poczuciu zagubienia w nowej rzeczywistości. Najlepszym rozwiązaniem, z punktu widzenia małoletniego cudzoziemca bez opieki, byłaby możliwość

umieszczenia takiego małoletniego w rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej prowadzonej przez dobrze zintegrowane z polskim społeczeństwem osoby pochodzące z tych samych kręgów kulturowych, co dziecko. Umożliwiłoby to harmonijne połączenie obu kultur oraz wyeliminowałoby problem bariery językowej pomiędzy dzieckiem, a opiekunami.

W związku z tym, że małoletni cudzoziemcy bez opieki są narażeni na szczególne ryzyko naruszenia ich praw, postuluje się stworzenie nowych regulacji prawnych, które, w jak największym zakresie, zabezpieczą ich interesy prawne. Proponowana zamiana funkcji kuratora z roli proceduralnej, przypisanej do jednej konkretnej procedury, do swoistego „opiekuna” oraz rozszerzenie jego obecnych kompetencji usunie z polskiego porządku prawnego luki prawne uniemożliwiające we właściwy sposób sprawowania pieczy zastępczej nad małoletnim cudzoziemcem bez opieki. W wyniku uchwalenia zaproponowanych zmian, uniknie się obecnie występujących stanów faktycznych, gdy kilka osób, w różnym zakresie kompetencyjnym, jest odpowiedzialnych za podejmowanie decyzji w sprawach tego samego małoletniego cudzoziemca bez opieki. Postulowane zmiany wpłyną na polepszenie jakości opieki sprawowanej nad małoletnim cudzoziemcem bez opieki poprzez przyspieszenie procedury podejmowania decyzji w sprawie małoletniego, ciągłość podejmowanych decyzji oraz ułatwi zapewnienie dziecku możliwości wyrażenia swojej opinii w przedmiocie podejmowanych w jego sprawie działań. Wskazanie przez sąd jednej, konkretnej osoby odpowiedzialnej prawnie za podejmowanie decyzji w sprawach małoletniego cudzoziemca bez opieki ograniczy możliwość wystąpienia stanów faktycznych, w których pojawia się spór kompetencyjny w sprawie podjęcia konkretnej decyzji dotyczącej małoletniego cudzoziemca bez opieki, bądź gdy żadna z osób prowadzących postępowania w jego imieniu nie jest kompetentna do dokonania czynności zabezpieczającej jego interesy.

Należy podkreślić, że proponowane regulacje prawne w żadnym stopniu nie wpływają na ograniczenie praw rodziców małoletniego cudzoziemca bez opieki, a jedynie zapewniają faktyczną i prawną możliwość sprawowania opieki nad małoletnim, w przypadku, gdy żadne z rodziców małoletniego nie przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, bądź też nie może czasowo sprawować władzy rodzicielskiej nad małoletnim.

Powiaty (w szczególności te przygraniczne) nie są w żaden sposób odpowiedzialne ani finansowo, ani opiekuńczo za dzieci cudzoziemskie, które przekraczają granicę Polski bez opieki, nie można obciążać ich kosztami ich pobytu w pieczy zastępczej. Dlatego też proponujemy powrót do

działających na podstawie poprzedniego stanu prawnego przepisów, umieszczając je dla jasności w ustawie o wspieraniu rodziny. Odpowiedzialnym za dzieci cudzoziemskie powinien być minister ds. wewnętrznych, jako odpowiedzialny za postępowania związane z legalizacją pobytu w Polsce. Pomimo nieznacznego zwiększenia kosztów z budżetu państwa, proponowane zmiany w zdecydowanym stopniu wpłyną na poprawę standardu opieki nad małoletnimi cudzoziemcami w Polsce.

12. Ocena o rodzinie zastępczej w formie decyzji.

W obecnym stanie prawnym nie ma żadnej możliwości odwołania się od wydanej oceny o rodzinie zastępczej. Ponieważ druga ocena negatywna przynosi ogromne konsekwencje dla rodziny i umieszczonych u niej dzieci, gdyż może skutkować nawet rozwiązaniem rodziny zastępczej i przeniesieniem dzieci do innej formy pieczy zastępczej, nie może pozostać ona bez żadnej kontroli instancyjnej. Z doświadczeń Stowarzyszenia wynika, że ocena ta jest wydawana w sposób nieprofesjonalny, a osoby ją wydające kierują się subiektywną oceną między innymi cech osobistych rodziny, a nie obiektywnymi czynnikami, skupionymi na dobru dziecka. Dlatego też proponujemy, aby wydanie decyzji przez organizatora pieczy odbywało się w formie decyzji administracyjnej, od której przysługiwać będzie droga odwoławcza w postępowaniu administracyjnym.

12. Likwidacja limitu dochodowego dla usamodzielnianych

Wprowadzenie limitu dochodowego dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej promuje osoby, które nie mają dochodów, niesamodzielne. W wypadku, gdy osoba usamodzielniana zostanie zatrudniona w jakiegokolwiek formie za wynagrodzenie niewiele wyższe od najniższego wynagrodzenia (1680 zł w 2014 roku) traci ona prawo do pomocy z art. 142 ust. 1. Jest to wbrew idei usamodzielnienia, ponieważ osobom chętnym i starającym się usamodzielniać także na własną rękę odbiera możliwość wsparcia.

13. Pomoc na usamodzielnienie w rodzinie spokrewnionej.

Okres 3 lat w rodzinie zastępczej spokrewnionej jest bardzo długim czasem. Sytuacja rodziny może pogorszyć się w momencie zwiększenia liczby dzieci w domu (kolejnych dzieci urodzonych w rodzinie) lub buntu nastolatka (gdy rodzice przestają sobie radzić ze swoimi dziećmi). Wtedy to

może dojść do sytuacji, w której dziecko jest zabierane z rodziny w wieku lat 16-17 wraz z młodszym rodzeństwem. Zapis aktualny powoduje, że starsze dzieci nie będą miały szansy na usamodzielnienie, natomiast ich rodzeństwo tak. Powoduje to nierówność wobec prawa. Uważamy jednak, że okres roku powinien pozostać limitem dla pomocy na usamodzielnienie, aby zapobiec sytuacji wykorzystywania umieszczenia w pieczy 17-latków, aby dać im prawo do pomocy na usamodzielnienie.

14. Opiekun prawny i opiekun zastępczy odpowiedzialni za kwalifikację podopiecznych do adopcji.

W praktyce opiekun prawny i opiekun zastępczy dziecka są omijani przez ośrodki adopcyjne w procedurze adopcyjnej w momencie kwalifikowania dziecka do adopcji. Z doświadczenia Stowarzyszenia wynika, że są oni wręcz odsuwani, nawet jeśli proszą o informację o kwalifikacji dziecka do adopcji, mimo iż ustawa mówi o osobach, które „w szczególności” należy wziąć pod uwagę przy kwalifikowaniu dziecka do przysposobienia. Jako osoby najbliższe dziecku, mające pełny ogląd jego sytuacji muszą oni być osobami wprost wpisanymi jako pierwsze w kwestii kwalifikacji dzieci do adopcji. Dlatego też uważamy, że tylko jasne wpisanie tych dwóch grup osób, umożliwi im pełne uczestnictwo w kwalifikacji dzieci i decydowania o ich przyszłości.

15. Rejestr centralny ministra ds. rodziny.

Dotychczasowe działania oddolne, w tym samorządowe, charakteryzują się różnorodnością i brakiem stałości. Tylko centralny nadzór na jednostkami realizujących zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej może wpłynąć na poprawę sytuacji rodzin w poszczególnych powiatach. Stworzenie rejestru da możliwość oglądu dobrych praktyk w powiatach i ich promocji w innych miejscach Polski. Dlatego też uważamy, że bez względu na chęć polityczną poszczególnych ministrów do spraw rodziny, rejestr takich działań powinien być obowiązkiem.